

یادداشت

سرنخ‌هایی از بحران ارزی

فریبرز مسعودی

● اجرای سیاست‌هایی با عنوان خصوصی‌سازی و آزادسازی اقتصادی با وجود ظاهر مردمی آن در همه جای جهان پیامدهای دهشتناکی برای مردم آن کشورها داشته که اغلب با شورش‌های عمومی و اعتصاب‌ها و ناآرامی‌های اجتماعی همراه بوده و به فروپاشی اقتصاد این کشورها و در مواردی نیز به فروپاشی ملی منجر شده است. به عبارتی اجرای سیاست‌های اقتصادی بنیادگرایی بازار در کشورهایمانند ایتالیا، پرتغال، یونان و اسپانیا عملا این کشورها را به اقتصادهای درجه نخستین نشانه‌های دردناک این نوع سیاست‌ها قورا اجرای آنها را متوقف کردند؛ اما در آژانتین ویتربن اقتصاد نویلیرالی، شیلی، برزیل، مکزیک، مجارستان، لهستان، قبرس، کشورهای بالکان و روسیه اجرای سیاست‌های خصوصی‌سازی و بنیادگرایی بازار با نابودی اقتصاد این کشورها و درگیری و تنش‌های سیاسی و اجتماعی همراه بود. در موزامبیک، مصر، غنا، زیمبابوه، آفریقای جنوبی و یک دوجین دیگر از کشورهای آفریقایی اجرای این سیاست‌ها دستاوردی جز فقر، بدهی خارجی، تنش‌های شدید سیاسی و اجتماعی تا مرز کودتا، جنگ داخلی و فروپاشی کامل نظام سیاسی و اجتماعی و تجزیه این کشورها به بار نیاورد. در ایالات متحد آمریکا بحران سال ۲۰۰۹ بانک‌های بزرگ این کشور را یکی پس از دیگری به ورشکستگی کشاند که در نتیجه آن هزاران نفر بی‌خانمان به خیابان‌ها رانده شدند؛ اما اجرای سیاست‌های موسوم به اقتصاد نویلیرال در کشورهایی مانند ایران که اقتصاد آنها بر مبنای تأمین منابع کشورهای صنعتی شکل گرفته و در کانون کشمکش‌ها و نزاع‌های منطقه‌ای و جهانی قرار دارند، آثار سیاسی و اقتصادی به‌مراتب گسترده‌تری بر جای خواهد گذاشت. اعلام جنگ اقتصادی علیه نظام از سوی جهانگیری، معاون‌اول رئیس‌جمهوری، دقیقاً در همین راستاست. اجرای سیاست‌های خصوصی‌سازی یا اقتصاد بازارگرا در ایران و کشورهای مشابه به لحاظ بافت و ساختار بوروکراتیک آن به‌سرعت به غلبه اقتصاد غیررسمی خارج از نظارت ارکان‌ها و نهادهای قانونی بر اقتصاد رسمی منجر شده و با شکل‌گیری مافیاهای گوناگون نهادهای جامعه که در دولت متجلی شده، تهدید می‌شود. در کشورهایی مانند ایران از آنجایی‌که نقش و موقعیت دولت مرکزی تا حدود زیادی با زندگی روزمره مردم و نسل‌های بعدی ارتباط مستقیم دارد و دولت نقشی به‌مراتب فراتر از جامعه‌های کانونی، چه به لحاظ اقتصادی و سیاسی و حتی اجتماعی بازی می‌کند، فروپاشی دولت می‌تواند فروپاشی اقتصاد و جامعه را در پی داشته باشد.

اجرای سیاست‌های بنیادگرایی بازار با نام سیاست‌های تعدیل ساختاری در دولت سازندگی دقیقاً منجر به افزایش ناآگاهی و لگام‌گسیخته ارزی، بحران تورم و بدهی‌های خارجی و بروز آشوب‌هایی در برخی از شهرهای کشور شد که در نهایت دولت را وادار به عقب‌نشینی از آن سیاست‌ها کرد؛ اما با روی‌کارآمدن دولت احمدی‌نژاد، او با سردادن چپ‌ترین شعارهای عدالت‌خواهانه، راست‌ترین سیاست‌های اقتصادی مد نظر صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی را اجرا کرد که بارها از سوی صندوق بین‌المللی پول تشویق و تمجید شد.

بهمین نقدبینگی و بانکرداری خصوصی

سیاست‌های اقتصادی احمدی‌نژاد موجب فره‌شدن بیش‌ازپیش بخش غیررسمی اقتصاد شد که بارها از سوی دولت و کارشناسان اقتصادی به‌عنوان مافیاهای اقتصادی نام برده شد؛ ادامه این سیاست‌ها در دولت روحانی مافیاهای اقتصادی را که در بخش‌های گوناگون اقتصاد لانه کرده بودند، در موقعیت برتری قرار داد. بحران بانک‌های خصوصی، تعطیلی کارخانه‌ها، رکود تورمی در برخی بخش‌های اقتصادی مانند مسکن از سرنخ‌هایی بود که کارشناسان اقتصادی مخالف سیاست‌های خصوصی‌سازی درباره آنها به دولت هشدارهای لازم را داده بودند. در جریان بحران ارزی که به‌سرعت اقتصاد کشور را درنوردید، جای پای برخی بانک‌های خصوصی به‌خوبی دیده می‌شود. این بانک‌ها با خرید سکه‌های آتی و همچنین خرید و جمع‌آوری ارز از بازار کشور به‌سرعت هرگونه اقدام اقتصادی دولت برای کنترل بازار را خنثی کرده و با قدرت مالی بسیار بالا توانستند تأثیر خود را در بحران اخیر بگذارند. همچنین گروه‌های مافیایی که از حمایت‌های آشکار و پنهان رسانه‌ای پر قدرتی نیز برخوردارند و به‌ویژه از دولت نهم توانسته‌اند سهمی از قدرت اقتصادی و سیاسی را به دست آورند، با به‌دست‌گرفتن ابتکار عمل در بخش‌های مسکن، خودرو، ارز و سکه سیاست‌های اقتصادی خود را بر بازار دیکته کرده و عملاً دولت در دولت تشکیل داده‌اند. همچنین بحران اقتصادی اخیر به‌خوبی نشان‌دهنده همسویی این گروه‌های اقتصادی با سیاست‌های تحریمی آمریکا‌ست.

شرق، مرضیه امیری؛ دولت بالاخره بعد از حدود سه ماه توصیه‌های کارشناسان را پذیرفت و ارز توافقی را به رسمیت شناخت. با این تصمیم دولت، دیگر نه قاچاق ارز، بلکه اختلاف قیمت نرخ رسمی و آزاد مسئله است؛ آیا نرخ هشت‌هزارتومانی بازار پایین‌تر خواهد آمد یا دولت برای نزدیک‌شدن دو نرخ، مجبور به افزایش قیمت دلار چهارهزارو ۲۰۰ تومانی است؟ کارشناسان پایین‌آمدن نرخ آزاد را با توجه به تجربه‌های تاریخی کارنامه اقتصادی ایران امری بعید دانسته و از طرفی افزایش قیمت ارز دولتی را هم خطری جدی برای تأمین کالاهای اساسی و حیاتی که مشمول ارز دولتی هستند، می‌دانند. دو کارشناس حوزه اقتصاد در گفت‌وگو با «شرق» پیش‌بینی می‌کنند افزایش صددرصدی نرخ ارز طبق منطق اقتصادی، افزایش ۲۰درصدی تورم را به دنبال دارد و این دولت است که باید با نظارت و کنترل خود، مانع کاهش قدرت خرید و امنیت غذایی مردم بشود.

تیمور رحمانی دراین باره می‌گوید: دولت در سال‌های اخیر سیستم توزیع فروش خود را به بخش خصوصی واگذار کرده و حالا با وجود تفاوت قیمت چهارهزارتومانی بین ارز دولتی و آزاد، نمی‌تواند از آن انتظار داشته باشد دست از منطق سود حداکثری در کوتاه‌مدت (که ماهیت اصلی این بخش را شکل می‌دهد) بکشد و قیمت کالای وارداتی خود را با همان قیمت ارز دولتی بفروشد؛ مگر اینکه دولت با مداخله در بازار الگوی توزیع فروش را به نفع تأمین امنیت غذایی تغییر دهد.

تراکنش‌های بانکی سهم‌بران ارزی را رصد کنید

سیدهادی موسوی‌نیک، کارشناس اقتصادی، معتقد است تصمیم دولت برای ایجاد بازار ثانویه، تصمیم درست و به‌جایی است. به گفته او، زمانی که بازار موازی ارز در حال فعالیت است و دولت آن را به رسمیت نمی‌شناسد، تنها کارکردش دامن‌زدن به فساد است و التهاب ارز گسترده‌ای ایجاد می‌کند؛ درحالی‌که به‌رسمیت‌شناختن آن می‌تواند دست دولت را برای نظارت و کنترل بازرگ کند. او توضیح داد: در مدت اخیر، برخی صادرکنندگان ملزم به ارائه ارز به قیمت رسمی بودند و از طرف دیگر، متقاضیان ارز حاضر بودند پول بیشتری پرداخت کنند. اما ارز مورد نیاز خود را تأمین کنند. این اختلاف قیمت باعث شده واردکنندگان با ثبت سفارش و تحویل ارز چهارهزارو ۲۰۰ تومانی و در مقابل فروش کالا با نرخ ارز بازار، سوءاستفاده کرده و فساد گسترده‌ای را ایجاد کنند.

موسوی‌نیک مهم‌ترین فاکتور در این شرایط را اشراق بانک مرکزی بر فعالیت در بازار ارز می‌داند. او بیان می‌کند: معاون‌اول رئیس‌جمهور اعلام کرده بخشی از ارز مازاد بازار به‌جز ارز صادرکنندگان پتروشیمی باید در بورس عرضه شود و بنابراین شاید بورس بتواند به شفافیت بازار کمک کند.

کشف قیمت بدون ارزیابی

به گفته این کارشناس اقتصادی، این اقدامات برای ثبات بازار ارز کافی نیست؛ دولت باید تراکنش‌های بانکی بالاتر از یک سقف مشخص را رصد کند و اجازه ندهد واردکننده با بهره‌برداری از ارز دولتی، به گرانی‌های بیشتر و فساد دامن بزند. یکی دیگر از مواردی که دولت می‌تواند به نفع خود از آن استفاده کند، تعارض منافع صادرکننده و واردکننده است؛ به این صورت که واردکننده تمایل دارد به پشتوانه ارز دولتی از گرانی قیمت کالاها

دستور رئیس‌جمهور برای افشای

اسامی دریافت‌کنندگان دلار ۴۲۰۰ تومانی

رئیس‌جمهور دستور افشای اسامی دریافت‌کنندگان دلار چهارهزارو ۲۰۰ تومانی را صادر کرد. به گزارش تسنیم، حسن روحانی در همایش سراسری قوه قضائیه اعلام کرد: به رئیس کل بانک مرکزی و وزیر صنعت، معدن و تجارت دستور داده‌ام اسامی همه کسانی را که دلار دولتی دریافت کرده‌اند، منتشر کنند. رئیس‌جمهور خاطرنشان کرد: مردم باید بدانند که چه کسی، برای چه امری و به چه میزان ارز دولتی دریافت کرده است.

رئیس‌جمهور دستور افشای اسامی دریافت‌کنندگان دلار چهارهزارو ۲۰۰ تومانی را صادر کرده است. به گزارش تسنیم، وزیر ارتباطات دو روز قبل با بالاگرفتن اعتراضات درخصوص سوءاستفاده برخی واردکنندگان از ارز دولتی، در ساعات پایانی شب و بدون فوت وقت اقدام به انتشار اسامی واردکنندگان تلفن همراه کرد که حدود ۲۰۰ میلیون دلار را به آنها تخصیص داده شده بود. این موضوع بلافاصله با استقبال مردم و رسانه‌ها همراه شد و این مطالبه شکل گرفت تا در بقیه حوزه‌های وارداتی نیز فهرست‌های مشابه منتشر شود.

در همین راستا رئیس‌جمهور در همایش سراسری قوه قضائیه اعلام کرد به رئیس کل بانک مرکزی و وزیر صنعت، معدن و تجارت دستور داده اسامی همه کسانی را که دلار دولتی دریافت کرده‌اند، منتشر کنند. رئیس‌جمهور ادامه داد: مردم باید بدانند

اقتصاد

عکس: حسین زرافرازان، مهر

«شرق» امکان نزدیکی نرخ ارز بازار آزاد و دولتی را بررسی می‌کند

سایه دلار بر سبد غذا

به بازار را افزایش نرخ ارز رسمی و خروج برخی کالاها از فهرست مشمولان کالاهای اساسی با نرخ چهارهزارو ۲۰۰ تومان می‌دانند؛ اما تیمور رحمانی، استاد اقتصاد دانشگاه تهران، معتقد است افزایش قیمت ارز و افزایش قیمت کالاها و خدمات در بازار هر دو منشأ یکسانی دارند و آن افزایش بی‌سابقه حجم نقدبینگی است که در سه سال اخیر اتفاق افتاده و در بانک‌ها به شکل انجمادی و غیرکردشی مسدود مانده است. او نفس تصمیم دولت برای ایجاد بازار ثانویه را مثبت می‌داند و معتقد است دولت تاکنون هم اشتباه کرده بود که از فرصت مبادلات ارزی با نرخ شاور خود را محروم کرده بود. او توضیح می‌دهد: اما آیا نرخ ارز رسمی و آزاد می‌تواند به هم نزدیک شود؟ این بستگی به انعطاف دولت دارد که تا چه حد بخواهد نرخ ارز رسمی را تغییر بدهد. با توجه به جهش قیمت‌ها در هفته‌های اخیر انتظار نداریم نرخ ارز بازار آزاد سقوط کرده و به قیمت ارز دولتی نزدیک شود. بنابراین دولت چاره‌ای ندارد جز اینکه نرخ

هرچند در سه ماه آتی شاید این تغییرات آثار خود را روی تورم ۱۲ ماهه نشان ندهد؛ اما برای امسال احتمال افزایش تورم آن‌هم در کانال ۳۰، ۴۰ درصدی را خواهیم داشت و سال بعد این روند صعودی خواهد بود

چراکه ممکن است همه آثار تورمی نرخ ارز امسال بر شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی تخلیه نشود

کنونی پایین‌تر بود؛ بنابراین این دولت است که باید نرخ خود را به نرخ بازار نزدیک کند.

موسوی‌نیک، دو گزینه را پیش‌روی دولت می‌بیند که در شرایط فعلی باید به کار گیرد: یا نرخ دلار چهارهزارو ۲۰۰ تومانی را تدریجی افزایش دهد یا اینکه سهم کالاهای مشمول نرخ ارز دولتی را کاهش دهد.

با توجه به اینکه کاهش فهرست کالاهای اساسی مشمول نرخ ارز دولتی ضربه مستقیمی به امنیت غذایی و سبد مصرفی خانوارها می‌زند، دولت باید با احتیاط خیلی زیادی در این زمینه اقدام کند. این را هم باید در نظر گرفت که طبق محاسبات اقتصادی و قانون عام اقتصاد افزایش صددرصدی نرخ ارز همواره افزایش ۲۰درصدی تورم را به دنبال دارد.

بنابراین دولت باید در سیاست‌های پولی خود این را لحاظ کند که هرچند در سه ماه آتی شاید این تغییرات آثار خود را روی تورم ۱۲ ماهه نشان ندهد؛ اما ما برای امسال احتمال افزایش تورم آن‌هم در کانال ۳۰، ۴۰ درصدی را خواهیم داشت و سال بعد این روند صعودی خواهد بود؛ چراکه ممکن است همه آثار تورمی نرخ ارز امسال بر شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی تخلیه نشود.

موسوی‌نیک دو گزینه سیاستی برای ثبات‌بخشی

چهارهزارو ۲۰۰ تومانی خود را تدریجی افزایش دهد و اگر می‌خواهد برای کالاهای اساسی و حیاتی این نرخ را همچنان تخصیص دهد تا به اقشار کم‌درآمد فشار نیاید، باید بتواند سازوکارهای نظارتی خود را افزایش دهد؛ چراکه ما اکنون شاهد هستیم که قیمت فروش کالاهای اساسی به مردم از قیمت ارز دولتی تبعیت نمی‌کند و به قیمت دلار هشت هزار تومانی در بازار به فروش می‌رسد.

دولت غیردلی نفعان را برای تصمیم‌گیری فرابخواند

به گفته تیمور رحمانی باید بپذیریم نرخ ارز کنونی به‌هیچ‌وجه عجیب نیست و نمی‌توان آن را حباب و حاصل یک جو روانی به حساب آورد، نرخ ارز کنونی خروجی یک معادله اقتصادی عمومی است؛ حجم نقدبینگی بالا تورم‌زاست و باعث افزایش قیمت ارز و کالاها و خدمات می‌شود.

حجم نقدبینگی هزارو ۵۰۰ هزار میلیاردتومانی نقدبینگی است که حجم بالایی از آن به دلیل بحران نظام بانکی به حالت قفل‌شدگی و غیرقابل گردش درآمده است. به گفته تیمور رحمانی احتمال بازگشت به تورم‌های بالای ۴۰درصدی در اقتصاد ایران جدی است و تنها کاری که می‌توان کرد، این است که جلوی شدت آن را گرفت؛ وگرنه افزایش تورم اجتناب‌ناپذیر است.

اینکه دولت همچنان معتقد باشد به کالاهای اساسی ارز دولتی تعلق گیرد تا جلوی افزایش قیمت این کالاها در بازار گرفته شود، تفکر اشتباهی است؛ چراکه سیستم توزیع فروش (حداقل در حوزه خُرد) را سال‌هاست دولت به بخش خصوصی واگذار کرده و اکنون نمی‌تواند تک به تک به همه خرده‌فروشان و عمده‌فروشان اشراق پیدا کند و قیمت کالاهای آنها را رصد کند. بخش خصوصی نه از نرخ دولت بلکه طبق منطق حداکثر سود در کوتاه‌مدت، از قیمت ارز بازار آزاد تبعیت می‌کند؛ بنابراین ما در چنین شرایطی نباید انتظار داشته باشیم سیستم کنترلی نتیجه‌بخش باشد. تنها کارکرد مثبت دولت در شرایط فعلی می‌تواند پیشگیری از ایجاد تورم افسارگسیخته و جیره‌بندی مواد غذایی باشد که با اقدامات اخیر و استفاده از نظرات کارشناسی کسانی که ذی‌نفع نیستند، می‌توان امید به بهبود اوضاع داشت.

خبر

بررسی فوری مشکلات بازاریان

درواز

● معاون امور اقتصادی و بازرگانی وزارت صنعت، معدن و تجارت گفت: اتفاقات اخیر بازار ارتباطی با جامعه صنفی ندارد و وزیر صنعت، معدن و تجارت دستور تشکیل چهار کمیته متشکل از نمایندگان اصناف را برای بررسی و حل مشکلات پیش‌روی اصناف صادر کرد. به گزارش شاتا، حسن یونس سینیکی در جلسه‌ای که با حضور وزیر صنعت، معدن و تجارت و نمایندگان اتحادیه‌های صنفی تشکیل شد، با بیان این مطلب، افزود: این اتفاقات از ناحیه بعضی بدخواهان پشت صحنه‌ای است که خواستند اصناف کشور را دستمایه این اتفاقات قرار دهند. وی در همین زمینه تصریح کرد: جامعه صنفی در سراسر کشور در همه مناطق اقتصادی و اجتماعی با همه توانمندی‌های تخصصی و حرفه‌ای خود برای آرامش بازار و عرضه مناسب کالاها برای همه آحاد ملت فعال هستند. سینیکی در ادامه بیان کرد: با تمامی سختی‌هایی که امروز متوجه جامعه اقتصادی کشور است، اصناف شفاف و صریح اعلام کردند که از همه توانمندی‌های حرفه‌ای خود برای حفظ آرامش بازار استفاده می‌کنند.

فشارهای اقتصادی مردم را

کتمان نمی‌کنیم

● وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی با تأکید بر اینکه تمام اقلام مورد نیاز اقشار جامعه با نرخ ارزی که دولت اعلام کرده است، تأمین می‌شود، گفت: فشارهای اقتصادی را کتمان نمی‌کنیم. به گزارش مهر، علی ربیعی در حاشیه دوره آموزش بین‌المللی آکادمی مشاغل سبز، در جمع خبرنگاران با بیان اینکه ارز مورد نیاز زندگی روزمره مردم براساس نرخ‌ی که دولت اعلام کرده است، تأمین می‌شود، گفت: تمامی اقلام مورد استفاده اقشار جامعه، بر اساس همین نرخ در اختیار آنها قرار می‌گیرد. وی اظهار کرد: ما به یک نظام توزیعی سراسری فکر می‌کنیم تا کالاهای مورد نیاز مردم با قیمت کنترل‌شده و مناسب در اختیار آنها قرار بگیرد؛ همچنین برای ارزهایی که به دست می‌آید، سیاست‌های متناسبی اتخاذ خواهد شد. ربیعی با بیان اینکه نمی‌خواهم فشارهایی را که بر مردم وارد می‌شود کتمان کنم، افزود: با وجود اینکه وضعیت تولید و فروش نفت و معادلات کلان اقتصادی برهم نخورده است، اما سوداگری و ناآرامی روانی باعث شده تا نقدبینگی به سمت بازار ارز، طلا و سکه هدایت شود.

اینترنت پتیاک

بدون توقف!

پهنای باند اختصاصی ویژه سازمان ها و ادارات

با تجهیزات رایگان و تعرفه عالی

www.petiak.com

دارای پروانه سراسری ارائه خدمات ارتباطی ثابت از سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی به شماره ۹۵ - ۱۱ - ۱۰۰

۲۳۴۹-۰۲۱